p.195-200.
11. Lindberg Leon. The political Dynamics of European Economic Integration / L.Lindberg .- Stanford CA Stanford University Press p.117-133.

УДК 330.341.1:378

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ В КОНТЕКСТІ ЕФЕКТИВНОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ ВИЩОЇ ШКОЛИ

Пермінова С.О., к. пед. н., доцент кафедри менеджменту Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут» (Україна)

Пермінова С.О. Інноваційний розвиток національної економіки в контексті ефективного функціонування вищої школи.
У статті розглянуто систему вищої освіти як потужний фактор становлення і розвитку інноваційної економіки та спосіб формування і підвищення інтелектуального потенціалу нації. Визначено особливу роль освіти в загальнокультурному розвитку суспільства, формуванні його духовного і морального рівня, розвитку економічного потенціалу держави та підвищенні рівня добробуту населення. Проаналізовані функції вищої освіти щодо соціального, гуманістичного, професійно-економічного спрямування, соціального захисту, історичного спадкоємництва і наслідування соціального досвіду та економічної складової, яка виступає дієвим фактором розвитку економіки інноваційного типу. Окреслені нагальні проблеми вдосконалення освітніх технологій у вищій школі, вирішення яких матиме позитивний вплив на темпи розвитку вітчизняної інноваційної економіки. Порушуються питання про необхідність розробки концепції вищої освіти, при якій викладач і студент виступають рівноправними партнерами процесу навчання, та яка здатна формувати людину з новим типом мислення, готову до інноваційної діяльності та до сприйняття змін.
Ключові слова: інноваційна економіка, процеси глобалізації, система вищої освіти, інтелектуальний потенціал суспільства.
Перминова С.А. Инновационное развитие национальной экономики в контексте эффективного функционирования высшей школы.
В статье рассмотрена система высшего образования как мощный фактор становления и развития инновационной экономики, способ формирования и повышения интеллектуального потенциала нации. Определена особая роль образования в общекультурном развития общества, формировании его духовного и морального уровня, развитии экономического потенциала государства и повышении благосостояния населения. Проанализированы функции высшего образования относительно социального, гуманистического, профессионально-экономического направления, социальной защиты, исторической преемственности и наследования социального опыта, а также экономической составляющей, которая выступает как действенный фактор развития экономики инновационного типа. Обозначены насущные проблемы совершенствования образовательных технологий в высшей школе, решение которых будет иметь положительное влияние на темпы развития отечественной инновационной экономики. Рассматриваются вопросы о необходимости разработки концепции высшего образования, при которой преподаватель и студент выступают равноправными партнерами процесса обучения, и которая способна формировать человека с новым типом мышления, готового к инновационной деятельности и к восприятию изменений.
Ключевые слова: инновационная экономика, процессы глобализации, система высшего образования, интеллектуальный потенциал общества.
Perminova S. Innovative development of the national economy in the context of the effective functioning of higher education.
The article deals with the system of higher education as a powerful factor in the formation and development of innovative economy and way of forming and enhancing intellectual potential of the nation. Definitely a special role of education in general cultural development of society, the formation of its spiritual and moral level of the economic potential of the state and raising living standards. Analyzed the function of higher education on the social, humanistic, vocational and economic nature, social protection, and the following historical spadkoyemnytstva social practices and economic component, which acts as an effective factor in the development of innovative economy type. Designated urgent problems of improvement of educational technologies in higher education, a decision which will have a positive impact on the pace of development of the national innovation economy. Issues were raised about the need to develop the concept of higher education in which the teacher and student advocate equal partners in the learning process, and which is capable of forming a new type of human thought, ready to innovate and to accept change.
Keywords: innovative economy, globalization, higher education, intellectual potential of society.

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку світової економіки характеризується її інноваційною спрямованістю та розширенням процесів глобалізації. Сьогодні розвинені країни конкурують не у сфері виробництва, а в галузі економіки знань і технологічних ідей, тому і сфера вищої освіти усвідомлюється як галузь, що забезпечує умови сталого соціально-економічного розвитку держави, а створюваний нею інтелектуальний капітал - як стратегічний фактор, що впливає на процеси формування економіки інноваційного типу.

Перехід до постіндустріального суспільства знань передбачає зміну ціннісних пріоритетів людського життєустрою та базисних цінностей. Йде інтенсивний процес руйнації традиційних для індустріального суспільства економічних і соціальних інститутів (власності, вартості тощо). Стихійно формується нова економічна реальність, заснована на інтелектуальних ресурсах, знаннях, соціальному капіталі. В умовах перетворення інтелекту, творчого потенціалу людини на провідний чинник соціально-економічної динаміки та національної конкурентоспроможності окреслюється нагальна необхідність модернізації професійної освіти на основі переходу від системи регламентованої освіти до створення інноваційної соціально орієнтованої освіти, яка нерозривно пов'язана зі світовою фундаментальною наукою і потребами господарства, та орієнтована на формування творчої соціально відповідальної особистості, здатної забезпечити вирішення проблем соціального й економічного розвитку країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми інтелектуально зорієнтованої економіки активно досліджують зарубіжні науковці, зокрема: Е. Демінг, М. Ігнацька (нова економіка); Г. Беккер, Д. Белл, Е. Брукінг (економіка послуг); П. Друкер, О. Гапоненко, Т.Степанова, Л.Мусіна (економіка, базована на знаннях). На сучасному етапі питаннями теорії та методології становлення та інноваційного розвитку освіти займаються такі вітчизняні дослідники, як В.Андрущенко [7], В.Александрова, Ю.Бажал, Д.Богиня, О.Бутнік-Сіверський, В.Воронкова, А.Гальчинський, В.Геєць, У.Гузар [4], В.Корженко, В.Семиноженко, Є. Подольська [3], Штика та інші.

Виділення невирішеної проблеми. Принципового значення набувають питання підготовки фахівців, реально затребуваних ринком праці з урахуванням регіональних потреб у кадрах різного рівня професійної освіти, вдосконалення структури та змісту вищої професійної освіти, її якості, впровадження нових освітніх технологій. Нові вимоги до якості, змісту освіти та механізмів його контролю й оцінки пред'являє сьогодні й національна економіка, що орієнтована на знання та ефективність їх капіталізації.

Одним із аспектів становлення інноваційної економіки є зростання обсягів знань і, відповідно, зростання складності завдань, пов'язаних з їх накопиченням і передачею, що вже входить у сферу освіти. Слід зазначити, що в контексті завдання інноваційного оновлення спектр знань, яким треба вчити, істотно ширший, ніж набір знань і вмінь, що асоціюються з традиційними курсами фундаментальних та інженерних наук. Нездатність підготувати фахівців, які необхідні для подальшого як технічного, так і суспільно-

© Пермінова С.О. 2013

економічного прогресу, стає однією з найбільш серйозних і важко усунених проблем.

Простежуються також певний розрив між «теорією і практикою», оскільки багато науково-теоретичних, інноваційних розробок не затребувані, не доводяться до логічного кінця - впровадження та комерційного використання, немає належної системної взаємодії, обміну досвідом і знаннями, використання на практиці передових досягнень вузів у різних областях навчально-наукової діяльності.

Однією із найсерйозніших перешкод на шляху розвитку вищої школи є відсутність тісної інтеграції науки і навчального процесу, особливо у вузах, що готують спеціалістів для нових і авангардних технологій, наукомістких підприємств.

Актуальність проблематики розвитку національної економіки інноваційного типу потребує більш ґрунтовних наукових досліджень у сфері функціонування системи вищої освіти з урахуванням інноваційних процесів, що відбуваються в економіці нашої країні і світових тенденцій розвитку суспільства, чому і присвячена презентована стаття.

Метою наукової статті є обгрунтування генезису національної економіки інноваційного типу в контексті серйозних якісних трансформацій вищої школи.

Результати дослідження. До важливих сучасних економічних тенденцій, характерних різним країнам, відноситься процес розвитку економіки інноваційного типу, який проявляється у підвищенні ролі таких галузей соціальної сфери як наука і освіта, та у посиленні значення інтелектуальної діяльності для інших галузей народного господарства. Ці дві тенденції сприяють формуванню й удосконаленню освітнього, професійного, наукового, духовного потенціалу суспільства і становлять важливий фактор соціально-економічного розвитку.

Економічний розвиток держави безпосередньо залежить від ефективності розвитку і функціонування його системи освіти. В умовах глобалізації та формування світового науково-технологічного простору в останні роки інший ціннісний аспект набуває проблема конкурентоспроможності галузей економіки. В інформаційному суспільстві знання перетворюються на основне джерело вартості. Стає очевидним, що економічне зростання і конкурентоспроможність все більшою мірою визначаються «економікою знань» і в меншій мірі «економікою виробництва».

Глобальна економіка, що заснована на знаннях відрізняється від економіки минулих років перш за все високою, швидко зростаючою масою і часткою високотехнологічних, наукомістких товарів і послуг. Традиційні ринкові товари - продовольство, машини, устаткування, паливо, засоби транспорту і т.п. - стають все більш залежними від науки, рівень їх конкурентоспроможності не тільки на світових, але і на національних ринках визначається технологічним рівнем, темпами зміни технологічних укладів і поколінь техніки. Та й саме управління економікою, прийняття рішень, маркетинг і менеджмент стають полем практичного застосування швидко старіючих і оновлюючих наукових досягнень [1, с.58].

Суспільство знань сьогодні розглядається як суспільство, найвищою цінністю якого є людина, що виступає одночасно елементом органічного світу, як сукупність суспільних відносин та як унікальна духовно-моральна субстанція. Основним показником економічного росту була й залишається людина як носій робочої сили - серцевина особливого відтворення, якому належить вирішальна роль у системі продуктивних сил, оскільки саме люди створюють засоби виробництва та примножують життєві блага.

Сприйняття особистості як головного чинника соціально-економічного процесу в епоху гуманістичного виробництва, спонукає до того, що освіта і виховання стають основою суспільної діяльності в межах соціальної сфери, забезпечуючи формування людини, здатної діагностувати проблеми та протиріччя і творчо підходити до їх вирішення.

В умовах інноваційного розвитку економіки ріст освітнього і культурного рівня працівників є необхідною адаптивною умовою до динамічних змін, оскільки систематичне оновлення науки і техніки потребує співвідносних знань, навичок, психологічної готовності та ініціативного підходу до справи. Як один з найдавніших соціальних інститутів вища освіта у сучасному світі утворює складне і багатоманітне суспільне явище із засвоєння та перероблення знань і соціального досвіду, інтегруючи різні види навчальної та виховної діяльності в єдину соціальну систему.

Особлива роль освіти в загальнокультурному розвитку суспільства, формуванні його духовного і морального рівня, розвитку економічного потенціалу держави та підвищенні рівня добробуту населення підтверджується еволюцією розвитку і прогресу всієї людської цивілізації. У всі часи рівень освіченості особистості був центром особливої суспільної уваги, визначав соціальний статус і був основою її матеріального благополуччя.

У сучасному світі функціонування системи вищої освіти усвідомлюється як основа соціально-економічного розвитку держави та зростання добробуту її громадян. За оцінкою Світового банку в розвинутих економіках частка людського капіталу у формуванні національного багатства становить від 60 до 80%. Аналогічна тенденція спостерігається і в динаміці складових вартості компаній, дослідження діяльності яких показують, що в структурі активів провідних корпорацій 95% складають нематеріальні активи, що включають кваліфікацію, вміння, навички, талант працівників [2].

Про зростаючу у глобальному аспекті роль вищої освіти свідчать дослідження ЮНЕСКО [2], які виявили кілька загальносвітових тенденцій у розвитку вищої школи за останні десятиліття. Найбільш очевидними і значущими з них є:

- зростання чисельності студентів з 1960 по 1995 рік більш ніж у 6 разів (13 і 82 млн. осіб, відповідно). При таких темпах прогнозується зростання числа студентів в 2020 року до 130-140 млн. чоловік, тобто практично у 2 рази;
- значне зростання витрат держави на її утримання;
- зростання міграції науковців в розвинені країни, розшарування єдності науки і освіти, розширення впливу багаторівневої англосаксонської системи освіти і поява глобальних освітніх мегасистем;
- відкритість та варіативність вищої освіти як наслідок процесів глобалізації й уніфікації, що спостерігаються у всіх сферах життя.

Тобто, в сучасних умовах формування економіки інноваційного типу вища школа перетворюється на одну з провідних самостійних галузей, що забезпечує розвиток і примноження людського капіталу в державі. Економічне призначення освіти полягає в активному її впливі на розвиток виробництва основних засобів країни, на підвищення продуктивності праці, а також на підготовку професійних кадрів до майбутньої практичної діяльності.

Як соціальне явище, вища освіта виконує ряд важливих функцій у суспільстві. Її соціальна функція полягає у трансляції знань і навичок, наслідуванні соціального досвіду та в цілому духовної спадкоємності поколінь, соціалізації особи й окремих верств населення, регуляції соціально-класового балансу суспільства, інтеграції з наукою та виробництвом, опосередкованому впливі на політичні і національні процеси. Функція соціального захисту поширює потенційні соціальні можливості людини у професійному й особистому самовизначенні. Професійно-економічна функція визначає характер взаємозв'язку освіти з розвитком продуктивних сил суспільства. Гуманістична функція підкреслює її ціннісні аспекти у предметі діяльності та суб'єктивно-об'єктивному змісті. Урбаністична функція розкриває вплив освіти на міграційні процеси (найбільше вона проявляється у діяльності вищої школи). Демографічна функція обгрунтовує вагомість культурно-освітніх факторів у демографічних процесах держави. Функція історичного спадкоємництва та наслідування соціального досвіду відтворює характер відносин із зовнішнім світом і відображає різноманіття соціально-рольової структури суспільства. Важливість економічної функції освіти полягає у тому, що вона складається з відтворювальної кваліфікаційної робочої сили для всіх галузей народного господарства, і виступає як дієвий фактор розвитку економіки інноваційного типу [3, с.49].

В умовах інноваційної економічної формації пріоритетним завданням освітньої системи є її здатність до вироблення новітніх знань і наукових розробок із їх наступним впровадженням у галузі економіки, тим самим підвищуючи рівень інноваційного розвитку країни.

Система вищої освіти як найважливіша складова індексу розвитку людського потенціалу, на сьогоднішній день виступає способом формування та підвищення інтелектуального потенціалу нації у цілому. Тому цій проблемі приділяється пильна увага, як з боку урядів країн, так і на рівні провідних міжнародних організацій, ставлячи в якості національного стратегічного завдання - загальну вищу освіту і

створення системи навчання для дорослих протягом життя.

У програмі ЮНЕСКО «Освіта для всіх» наголошується, що освіта - це життєво необхідна інвестиція у розвиток людського потенціалу і досягнення сталого економічного зростання [2]. У документі сформульована довгострокова глобальна освітня стратегія як основа інноваційного суспільства та сталого економічного розвитку. Реалізація цієї стратегії пов'язана з інноваційною трансформацією освітньої системи загалом.

У щорічному звіті ООН зроблено акцент на тому, що конкурентоспроможність країн світу в XXI сторіччі буде визначатися інтелектуальним потенціалом, у зв'язку з чим вимоги до професійного рівня кожного учасника виробництва зростатимуть. Подібні світові тенденції спонукають до великомасштабної діяльності з підвищення національного освітнього рівня.

Сьогодні авангард людства, представлений населенням найбільш розвинених в економічному та соціальному відношенні країн, переживає складну і важко передбачувану епоху переходу від індустріального до постіндустріального суспільства. Постіндустріальне суспільство розглядається як суспільство, економіка якого функціонує на базі потужної індустрії, але у все більшій мірі забезпечує своє економічне зростання і стійкість розвитку шляхом принципово нового ставлення до інформації, знань і людини як їхнього споживача, носія і творця.

У середовищі науковців існують різні концепції постіндустріального суспільства. На думку теоретиків і практиків, що представляють концепцію державного управління, економіка знань полягає в тому, щоб торгувати знанням і отримувати за це прибуток. Представники іншої концепції виділяють в основі економіки суспільства знань два види: знання традиційне, стале, узагальнююче світовий досвід, і знання нове, інноваційне, евристичне, за допомогою якого повинна перебудовуватися економіка, що включає в себе два необхідно взаємопов'язаних і взаємодоповнюючих аспекти. З одного боку, це створення - завдяки прогресу фундаментальних і прикладних наук - інноваційних наукомістких технологій («ноу-хау»), їх негайне впровадження у виробництво та в усі інші сфери життєдіяльності суспільства. З іншого боку, це продаж «ноу-хау» на світовому ринку у формі готового продукту, інноваційний потенціал і потенційна вартість яких невідомі [4, с.32].

Розвиток економіки, який здійснюється динамічно, із загостренням конкуренції та глибокими структурними змінами у зайнятості, зумовлює перманентне підвищення кваліфікації працівників, їхню перепідготовку, самовдосконалення і зростання рівня професійної мобільності. Систематичне оновлення науки і техніки потребує співвідносних знань, навичок, психологічної готовності та ініціативного підходу до справи. Такі вимоги до працівників виступають сьогодні необхідною складовою структурної перебудови економіки.

Сучасний економічний розвиток вимагає перетворення професійної освіти в систему, що гнучко розвивається та адекватно реагує на виклики часу і мінливі запити суспільства, а також здійснює підготовку кадрів, здатних проводити інноваційні розробки.

Вища освіта має стати умовою і одним з гарантів забезпечення історичного переходу нації до демократичного суспільства із соціально орієнтованою ринковою економікою, завдяки інтелектуальній енергії та відродженим моральним орієнтирам [5]. Основним імперативом сучасного цивілізаційного прогресу є всебічний розвиток людського потенціалу. Це головна складова національного багатства і рушійна сила суспільного поступу, визначальний критерій оцінки його рівня. Міжнародний досвід свідчить, що освіта не тільки сприяє збереженню культурних цінностей та впливає на соціальні зміни, що пов’язані з втіленням науково-технологічних досягнень та оновленням знань, а й сприймається передовим людством як капіталовкладення, які принесуть результати в майбутньому, оскільки світовою практикою доведено, що інвестиції в людський капітал - найефективніші. Зростання ролі людського капіталу, який у розвинутих країнах становить 70–80% національного багатства є об’єктом найвигідніших інвестицій, що зумовлює перегляд національної державної інвестиційної політики на користь вищої освіти.

Розвиток глобального інформаційного суспільства залежить від мобільності та інтеграції людей, знань і технологій у всіх державах. У процесі глобалізації науки, техніки, економіка, заснована на знаннях, вимагає інноваційних освітніх систем і надійних, прозорих, нормативно-правових та політичних умов, що актуалізує міжнародне співробітництво у підготовці висококваліфікованих кадрів і накопичennі знань [3, с.51].

Зростання ролі освіти у розвитку суспільного виробництва і сучасної цивілізації зумовило провадження в національну систему вищої освіти західноєвропейських стандартів тих країн, де ця галузь розглядається як один з головних пріоритетів розвитку.

Реалізація стратегії щодо випереджаючого соціально-економічного розвитку нашої країни пов'язана з інтенсивними структурними зрушеннями у бік сучасних секторів і сфер економіки, що потребує якісно нового «людського капіталу», який буде сприйнятливіший до новацій, володіти компетенціями у сфері інформаційних технологій, економіки та менеджменту, тобто мати сучасну професійну підготовку. Саме такі фахівці здатні істотно підвищити ефективність традиційних галузей економіки і створити той ресурсний потенціал, який необхідний для актуальних структурних перетворень. Одночасно потрібна випереджальна підготовка кадрів нової формації, у тому числі і на основі модернізації вузлових елементів системи університетської освіти. Комплексне вирішення цих завдань має відповідати довгостроковим інтересам країни, які полягають у створенні економіки інноваційного типу, інтегрованої в європейський економічний простір [6].

Відомо, що без відповідної вищої освіти та науково-дослідних установ, які готують кваліфікованих і освічених людей, жодна країна не в змозі забезпечити реального стійкого соціально-економічного розвитку. Тому особливого значення набуває зміцнення науково-дослідного потенціалу вищих навчальних закладів, оскільки підвищення якості освіти і наукових досліджень відбувається у тих випадках, коли забезпечений їх високий рівень у стінах одного і того ж вищого навчального закладу. Цим закладам слід надавати необхідну матеріальну і фінансову підтримку з боку як державних, так і приватних джерел.

Система вищої освіти тісно пов'язана з виробництвом, наукою, тому її пріоритетним завданням є не лише забезпечення однієї з головних складових розвитку інноваційної економіки – професійних кадрів, а й виконання ролі своєрідного мосту, що з'єднує освіту, науку, виробництво у всіх галузях і регіонах країни на основі інтеграція цих складових.

Складні і непередбачувані процеси глобалізації впливають на процес активного формування інноваційних утворень типу: “світовий освітній простір”, “європейський освітній простір”, “світові освітні мережі”. Різні рівні інтеграції освітніх, наукових, педагогічних, урядових, громадських організацій створюють небачені можливості для їх співпраці, взаємодії в умовах інтернаціоналізації різних сфер життя суспільства. Відбувається глобалізація навчальної, дослідницької, інноваційної діяльності за рахунок формування нових систем дистанційного навчання і дослідницьких мереж, які діють у світі.

Українське суспільство також відчуває потужний вплив глобалізаційних процесів, що і спонукає до модернізації освітньої системи вищої школи як провідного чинника соціально-культурного відтворення, успішної життєдіяльності людини, її подальшого вдосконалення. У зв’язку з чим підвищується значення наукового дослідження стану і прогнозування тенденцій, обґрунтування і проектування практичних заходів, досягнення суспільного консенсусу на людиноцентрованій основі щодо реформування сфери вищої освіти.

Володіючи багатими національними традиціями і напрацьованим доробком методологічних орієнтирів стосовно розвитку вищої освіти, українське суспільство продовжує шукати оптимальні шляхи входження у загальноцивілізаційний світ, включаючи освітній рух зі збереженням і примноженням кращих національних здобутків.

Інтегруючись у глобальну світову економіку Україна залучена у стрімку боротьбу за поступальне економічне зростання і підвищення добробуту нації, що актуалізує як на рівні держави, так і на рівні представників бізнесу інноваційний розвиток людського потенціалу. Однак, від національної вищої освіти чекають сьогодні повнішого, швидшого і точнішого реагування на виклики часу та розвиток людини, здатної жити і ефективно діяти у глобальному середовищі [5].

Виконуючи соціальні й економічні функції, система національної вищої освіти за роки свого становлення зазнала серйозних якісних трансформацій, що носять позитивний характер. Поряд з цим, аналіз її сучасного стану свідчить про наявність численних проблем,

які стримують розвиток і вимагають вирішення. У їх числі:

- недостатнє бюджетне фінансування освіти;
- зниження рівня його якості;
- слабка матеріально-технічна база;
- відсутність науково обґрунтованого державного замовлення на підготовку кадрів;
- недостатня орієнтованість та зв'язок вузівської підготовки фахівців із сучасною соціально-економічною практикою ринкових відносин;
- дефіцит у вищих навчальних закладах мобільних інноваційних моделей, технологій підготовки кадрів, затребуваних у різних системах праці, що посилює невідповідність вітчизняної системи вищої професійної освіти світовим стандартам і передовій зарубіжній освітній практиці.

Слід відзначити, що інноваційні процеси у вітчизняній економіці ще не набули вагомих масштабів, кількість підприємств, що впроваджують інновації, зменшується з кожним роком і становлять 12–14%, що менше в 3–4 рази, ніж в інноваційно розвинутих економіках. Наукоємність промислового виробництва знаходиться на рівні 0,3%, що на порядок менше від світового рівня. При цьому майже третина коштів, що витрачаються на інноваційну діяльність, припадає на закупівлю обладнання, в той час як на придбання прав на нову інтелектуальну власність або на проведення НДДКР витрати на порядок менші. Майже половина з інноваційних підприємств взагалі не фінансують проведення наукових досліджень в інтересах свого виробництва [6].

Хоча за результатами щорічного рейтингу Програми розвитку ООН, Україна належить до групи країн з високим рівнем людського потенціалу, і необхідно зауважити, що саме показники освіти забезпечують їй приналежність до цієї групи. Однак для утримання своєї позиції і перспективного підвищення рівня розвитку людського потенціалу державі необхідні істотні зусилля щодо формування сучасного підходу до системи вищої освіти та підвищення її інноваційної складової.

Взятий курс на радикальні соціально-економічні перетворення України сьогодні і в стратегії майбутніх змін зумовлює необхідність швидкої адаптації вищої школи до процесів модернізації ринку праці, що неможливе без істотних трансформацій не тільки в організації навчального процесу, але й в самому змісті системи управління освітніми структурами. Тому сучасний етап розвитку країни, який нерозривно пов'язаний із світовими тенденціями та приєднанням нашої держави до європейських інтеграційних процесів, вимагає принципово нових підходів до управлінні вищою освітою.

Вища школа повинна професійніше готувати людину до життя в інформаційному суспільстві, суспільстві знань та інновацій, формувати людину з інноваційним мисленням, інноваційною культурою, здатністю до інноваційної діяльності, що стане запорукою конкурентоспроможності національної економіки.

У Національній стратегії розвитку освіти зазначено, що в галузі освіти інновації визнаються не лише як кінцевий продукт застосування будь-якої новизни з метою внесення якісних освітніх змін й отримання економічного, соціального, науково-технічного та іншого ефекту, а й як її постійне оновлення. Вони характеризуються новизною, спрямованою на якісне поліпшення освітнього процесу та відображаються в удосконалених чи нових освітніх складових, освітніх технологіях, наукових і науково-методичних розробках, технічних засобах, нормативно-правових документах, що регламентують діяльність навчальних закладів і установ освіти та їх відносини з іншими інституціями [1].

Спрямованість змісту освіти на інновації у вищій школі виявляється багатоаспектно, а саме, у: державних стандартах освіти; концепціях розвитку особистості в період здобуття вищої освіти; створенні особистісно орієнтованих навчальних планів і програм, де розвивальна функція освіти стає пріоритетною; оновленій системі оцінювання навчальних досягнень і моніторингу якості освіти; розвитку творчих можливостей особистості як основи її подальшої інноваційної діяльності; освітніх технологіях – упровадженні діалогових, діагностичних, активних, інтерактивних, дистанційних, комп'ютерних, мультимедійних, телекомунікаційних, тренінгових, проектних, модульних, колективних, індивідуальних та ін.

Інноваційні процеси у вищій школі спрямовуються, перш за все, на розв'язання конкретних проблем щодо якісного покращення мотивації учасників навчального процесу, формування партнерських відносин між суб'єктами педагогічної взаємодії та особистісних цінностей у контексті із загальнолюдськими, створення умов для прийняття самостійного оперативного й ефективного управлінського рішення.

Основні проблеми, з якими стикається сьогодні вища школа щодо інноваційної спрямованості змісту і технологій полягають у: підтриманні інноваційної ініціативи, творчості, самодіяльності, самостійності об'єктів управління; переході від стихійних механізмів застосування інноваційних процесів до свідомо керованих; інформаційній, матеріально-технічній, кадровій забезпеченості реалізації основних етапів інноваційних освітніх процесів; прогнозуванні зворотних або незворотних структурних змін в інноваційному освітньому середовищі та прискоренні розвитку інноваційних процесів у закладах і установах освіти [7, с.13].

Відомо, що інноваційна підготовка фахівців може здійснюватися тільки на основі ефективних, орієнтованих на результат освітніх технологіях, які б: забезпечували якісний результат; були сучасними (адаптованими до завдань поточних і майбутніх); були зрозумілими аудиторії; економічними; орієнтованими на практику управління і господарювання; досить простими і технологічними для застосування. Якщо ми ставимо завдання отримати у результаті підготовки спеціаліста з інноваційним характером майбутньої діяльності, здатного знайти нестандартне рішення завдань будь-якого ступеня складності, тоді саме така вища освіта повинна бути домінуючою серед інших елементів системи інноваційної підготовки. Технології ж мають бути результативними, і забезпечувати вирішення цього головного завдання.

Визначальними складовими інноваційного розвитку є інтеграція науки та виробництва, об'єднання промислового, банківського та торговельного капіталу в потужні структури, здатні продукувати високотехнологічні, конкурентоспроможні товари та послуги. Відповідно організаційною основою розвитку інноваційної економіки має стати створення науково-технічних центрів, технополісів, а також ефективне функціонування технопарків на базі вищої школи, які є стрижнем науково-технологічного та інноваційного процесу.

Висновки та пропозиції. Актуальність проблеми інноваційного розвитку для сучасного соціально-економічного стану України визначила необхідність формування в країні економіки знань, тобто її інтелектуалізації. Одна з неодмінних і провідних умов реалізації цього напряму - наявність працівників, що мають і вміють реалізувати комплекс знань, володіють особистісними якостями активного, інноваційно орієнтованого, соціально відповідального учасника виробництва в усіх сферах і видах економічної діяльності. Тобто, освіта сьогодні є одним з найбільш істотних чинників, які визначають людський розвиток за рахунок розширення можливостей в напрямі придбання знань, професійних навичок і компетенцій, що має позитивний вплив на економічне зростання та підвищення національного добробуту.

Важливою умовою широкомасштабної перебудови соціально-економічної системи в Україні, що характеризується трансформаційними процесами є модернізація вітчизняної вищої освіти, необхідність якої продиктована її зростаючим значенням для розвитку національної інноваційної економіки, якістю підготовки спеціалістів, рівень знань яких забезпечує виробництво вітчизняної конкурентоспроможної продукції на світовому ринку та сталий розвиток країни.

Існуюча ж національна модель управління вищою освітою не в повній мірі відповідає сучасним вимогам інноваційного розвитку держави. Нові соціально-економічні умови вимагають адекватної системи управління, спрямованої на вирішення завдань не лише внутрішнього характеру, а й організації взаємодії національної системи вищої освіти з рештою світу. Рушійною силою цього представляється об'єктивний процес інтернаціоналізації вищої освіти та створення єдиного освітнього простору.

Інноваційний процес в Україні має отримати сучасний ринковий напрям – від замовника і споживача до виробника і розробника інновації. Враховуючи високу швидкість економічних змін, мінливі потреби реального сектора, а також значне скорочення періоду

„старіння" знань, вуз повинен шукати нові способи функціонування та інноваційні форми організації навчання на основі створення освітньо-науково-виробничого кластеру, що дозволить [6]:

- підвищити конкурентоспроможність усіх учасників цього об'єднання за рахунок впровадження нових технологій;
- знизити витрати і підвищити якість відповідних послуг;
- здійснити перехід на якісно новий рівень впровадження інноваційних освітніх та наукоємних технологій;
- розробити методику комплексної підготовки фахівців, що володіють професійними компетенціями та здатними привносити інновації в діяльність комерційних і державних організацій регіонального та муніципального рівнів;
- оптимізувати зростання витрат при підготовці фахівців з компетенціями, що відповідають сучасним вимогам;
- розширити середовище відтворення знань, інтелектуальної власності та ефективно залучати їх до господарського обороту.

Необхідним є формування нових організаційних освітніх структур у професійній освіті, що сприятимуть комплексній реалізації цільової установки на підвищення якості підготовки працівників. Як один із практичних заходів у даному напрямку можна розглядати перегляд освітньої парадигми „освіта на все життя" на парадигму „освіта через усе життя", що вводить компетентнісну модель підготовки спеціаліста та організацію інноваційної освіти і є джерелом побудови освітнього стандарту, який служитиме засобом здійснення принципів державної політики, інструментом програмування необхідного рівня вищої освіти і, відповідно, забезпечуватиме інноваційний розвиток економіки.

Вирішення окреслених проблем вимагає подальших досліджень стану і механізмів регулювання національної вищої школи в напрямі її реформування та підвищення внутрішньосистемної ефективності функціонування в умовах соціально-економічних трансформацій та побудови інноваційного суспільства.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012-2021 рр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.meduniv.lviv.ua/files/info/nats_strategia.pdf
2. Всемирная декларация о высшем образовании для XXI века: подходы и практические меры [Электронный ресурс] - Режим доступа : www.e-joe.ru/sod/99/4_99/st180.html-Кеш
3. Подольська Є. А. Освіта в контексті глобалізації: напрямки та механізми реалізації реформ в Україні / Подольська Є. А. // Вища школа. – 2007. – № 1. – С. 48–56.
4. Гузар У. Є. Економіка знань та її перспективи для України / У. Є. Гузар // Регіональна економіка. - 2009. - N 1. - с. 27-36.
5. Європейський вибір. Концептуальні засади стратегії економічного та соціального розвитку України на 2002-2011 роки. [Електронний ресурс] - Режим доступу : http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/n0001100-02
6. Стратегія інноваційного розвитку України на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів від 17 лютого 2009 р. № 965-VI. [Електронний ресурс]- Режим доступу : http://kno.rada.gov.ua/komosviti/control/uk/publish/article?art_id=47920&cat_id=46017&showHidden=1
7. Андрущенко В. Інноваційний розвиток освіти в стратегії „українського прориву" / В.Андрущенко // Вища освіта України. – 2008. – № 2. – С. 10–18.

УДК 330.123.4:339.13.012.1

ДОСЛІДЖЕННЯ КОН'ЮНКТУРИ РИНКУ ТОВАРІВ ТРИВАЛОГО КОРИСТУВАННЯ НА ПРИКЛАДІ РИНКУ ХОЛОДИЛЬНИКІВ

Письменний О.А., к.е.н., доц. ДВНЗ «Донецький національний технічний університет»

Письменний О.А. Дослідження кон'юнктури ринку товарів тривалого користування на прикладі ринку холодильників.

В статті досліджено кон'юнктуру ринку товарів тривалого користування на прикладі ринку побутових холодильників України та визначено фактори, що впливають на його розвиток. На основі експертного методу визначено обсяги продажів побутових холодильників у натуральному виразі. Виділено основні етапи трансформації ринку холодильників, починаючи з 1990 р. Проаналізовано динаміку структури ринку холодильників за типами холодильників, за віком та терміном експлуатації. Наведена структура ринку товарів тривалого користування у вартісному виразі. Проаналізована динаміка цін на вітчизняні та імпортні холодильники, на основі якого доведено, що ринок трансформувався шляхом зміну структури споживання у напрямку заміщення дешевих моделей дорожчими холодильниками імпортного виробництва. Зазначені особливості трансформації ринку товарів тривалого користування дозволяють оцінити з одного боку, реальний рівень споживання товарних груп населенням, а з іншого – прогнозувати їх зміну.

Ключові слова: кон'юнктура ринку, товари тривалого користування, побутові холодильники, обсяг продажів, структура ринку.

Письменный А.А. Исследование конъюнктуры рынка товаров длительного пользования на примере рынка холодильников.

В статье исследована конъюнктура рынка товаров длительного пользования на примере рынка бытовых холодильников Украины и определены факторы, влияющие на его развитие. На основе экспертного метода определены объемы продаж бытовых холодильников в натуральном выражении. Выделены основные этапы трансформации рынка холодильников, начиная с 1990 г. Проанализирована динамика структуры рынка холодильников по типам холодильников, по возрасту и срокам эксплуатации. Приведена структура рынка товаров длительного пользования в стоимостном выражении. Проанализирована динамика цен на отечественные и импортные холодильники, на основе которого доказано, что рынок трансформировался путем изменения структуры потребления в направлении замещения дешевых моделей более дорогими холодильниками импортного производства. Указанные особенности трансформации рынка товаров длительного пользования позволяют оценить с одной стороны, реальный уровень потребления товарных групп населением, а с другой – прогнозировать его изменение.

Ключевые слова: конъюнктура рынка, товары длительного пользования, бытовые холодильники, объем продаж, структура рынка.

Pysmennyi O. Market conjuncture research of consumer durables on the example of the market of refrigerators.

In article the market situation of consumer durables on the example of the market of household refrigerators of Ukraine is researched and the factors influencing its development are determined. On the basis of an expert method sales volumes of household refrigerators are determined. The main stages of transformation of the market of refrigerators, since 1990 are allocated. Dynamics of structure of the market of refrigerators on types of refrigerators, on age and useful lives is analyzed. The structure of a market of consumer durables is given in value term. The price performance on domestic and import refrigerators on the basis of which it is proved is analyzed that the market was transformed by change of structure of consumption in the direction of replacement of cheap models with more expensive refrigerators of import production. The specified features of

© Письменний О.А., 2013